

ПОВЕДІНКОВІ ТА ФІЗІОЛОГІЧНІ ПРОЯВИ ТВАРИН НА ВІЙНУ В УКРАЇНІ, З АНАЛІЗОМ ПТСР У ТВАРИН

Шворак І.С., Галузіна Л.І.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Вступ. Військові дії на території України стали потужним стресогенним фактором не лише для людей, а й для тварин. Війна надає комплексний вплив на психіку, нервову систему, фізіологію та поведінку свійських та диких тварин. У цій роботі розглядаються особливості поведінки тварин в умовах воєнних дій, механізми розвитку посттравматичного стресового розладу (ПТСР) у тварин, а також приклади з практики ветеринарів, волонтерів та зоопсихологів.

Фізіологія та нервова система тварин в умовах стресу війни. При загрозі життю (обстріли, вибухи, руйнування) активується симпатична нервова система тварин:

- ✓ Викид адреналіну та кортизолу.
- ✓ Почастішання серцебиття, дихання.
- ✓ Спазми м'язів.
- ✓ Порушення травлення.
- ✓ Пригнічення імунної системи.

Тривалий вплив стресу призводить до виснаження надниркових залоз та порушення роботи гіпоталамо-гіпофізарно-надниркової системи (ГГНС).

Поведінкові прояви тварин на війну.

Домашні тварини:

1. Кішки:

- ✓ Прихованість, агресія.
- ✓ Перебіг території сечею.
- ✓ Повне уникнення контакту з людьми.
- ✓ Розлади харчування та блювання.

2. Собаки:

- ✓ Панічну поведінку при звуках вибухів.
- ✓ Втрата навичок соціалізації.
- ✓ Порушення дресирування.
- ✓ Скуління, істеричні спроби втекти чи сховатися.

Дикі тварини:

- ✓ Міграція в міста та населені пункти.
- ✓ Атакуюча поведінка під час захисту території.
- ✓ Відмінок від стресу або відмова від годування потомства.

Приклади (Україна 2022-2024):

✓ Масова втеча домашніх тварин із зон бойових дій (наприклад, Харківська та Донецька області).

✓ Собаки у Бучі після окупації мали виражені симптоми ПТСР – агресія, тремтіння, відмова від їжі.

✓ Кішки у зруйнованих районах Херсона виявляли підвищену тривожність та нічну активність.

Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) у тварин – причини виникнення:

- ✓ Звуки постріли, вибухи.
- ✓ Втрата господарів чи сім'ї.
- ✓ Жорстоке поводження в умовах війни.
- ✓ Хронічне почуття голоду та страху.
- ✓ Фізіологічні прояви:
- ✓ Порушення сну (безсоння чи гіперсомнія).

- ✓ Зниження імунітету.
- ✓ Проблеми ШКТ (блювання, пронос).
- ✓ Порушення терморегуляції.
- ✓ Поведінкові симптоми:
- ✓ Апатія чи збудження.
- ✓ Паніка за гучних звуків.
- ✓ Самоагресія (вилизування лап до крові).
- ✓ Втрата навичок охайності.

Аспекти сучасних досліджень:

1. Дослідження біомаркерів стресу. Визначення рівня кортизолу в шерсті та сечі.

2. Нейровізуалізація. Скани мозку тварин показують збільшення мигдалеподібного тіла (зони страху).

3. Поведінкова терапія. Методика десенсибілізації звукових тригерів.

4. Медикаментозна допомога. Застосування адаптогенів, седативних препаратів.

Додаткові приклади з України.

✓ Центр порятунку тварин «Ковчег» (Львів) фіксує збільшення кількості собак із ПТСР на 67%.

✓ В Одесі на базі притулку «Кошкін Дім» ведуться програми з реабілітації котів після бойових дій.

✓ На Харківщині застосовують навчання собак у присутності фонограм вибухів для поступової адаптації.

Висновок. Війна надає багатогранний негативний вплив на фізіологію та поведінку тварин. Адаптація та лікування ПТСР у тварин потребують комплексного підходу: поведінкова терапія, фармакологічна підтримка, соціальна адаптація, допомога зоопсихолога. Необхідне розширення наукових досліджень у цій галузі, а також створення програм реабілітації на державному рівні.

ДИНАМІКА ВМІСТУ КЛЮЧОВИХ ТАКСОНІВ МІКРОБІОМУ ТОНКОГО КИШЕЧНИКА ПОРОСЯТ ЗА ДІЇ ІЗОТОНІЧНО-ПРОТЕЇНОВОЇ СУМІШІ

Шептуха О.А.¹, Масюк Д.М.¹, Cortyl M.²

¹Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро

²Tonistry International Ltd., Dublin, Ireland.

shepto@icloud.com

Вступ. Сучасні дослідження підтверджують тісний зв'язок між станом кишкового бар'єру та мікробіотою, яка відіграє ключову роль у синтезі біологічно активних метаболітів, регуляції імунних реакцій, підтримці цілісності епітеліальних клітин і протидії патогенним мікроорганізмам (Gieruńska M.& 2022). Порушення мікробіому можуть призводити до змін метаболізму, підвищення проникності кишкової стінки, запальних процесів і системних обмінних порушень (Tommaso N., 2021).

Одним із перспективних підходів для покращення стану кишкового бар'єру є застосування біологічно активних речовин, зокрема ізотонічно-протеїнової суміші (ІПС). Передбачається, що ІПС може сприяти нормалізації структурно-функціонального стану кишкового епітелію, стимулювати розвиток місцевого імунітету, стабілізувати мікробіом та покращувати енергетичний обмін в ентероцитах (Masiuk D., 2022). Застосування таких